

Els “irrenunciables” de la catequesi

Després de veure la varietat i la riquesa dels diversos camins i llocs per on es va realitzant la catequesi, per tal de no perdre'ns per aquestes vies creiem que és necessari tornar-nos a recordar quins són els elements que no poden faltar en la catequesi, és a dir, en aquest fer ressonar la Paraula de Déu en el cor dels homes i dones d'avui. Són el que em podríem dir els “irrenunciables” de la catequesi.

El terme “irrenunciable” ens demana anar a l'essencial de la catequesi, a aquells trets que la constitueixen i la podem qualificar com a tal. Aquests elements als quals no podem renunciar no són com uns pals a les rodes que no ens permeten avançar o ser creatius en buscar la manera de realitzar la catequesi de manera més significativa, sinó ben al contrari, ens ajuden a poder afirmar que aquella acció que estem realitzant és pròpiament catequesi.

Mirem, a tall d'exemple, quina pluralitat de formes catequesi ens apareixen a partir d'una possible classificació seguint els següents criteris:

- Segons *l'edat*: catequesi de nens/es, dels pre-adolescents, dels adolescents, dels joves, dels adults, catequesi intergeneracional, etc.
- Segons *l'ambient o l'estructura de la catequesi*: catequesi familiar, parroquial, en un centre d'esplai, en temps de vacances, en un agrupament escolta, en les escoles catòliques, etc.
- Segons els *continguts o fonts privilegiats*: catequesi bíblica, litúrgica, doctrinal, antropològica, etc.
- Segons el *grau de desenvolupament i aprofundiment*: Catequesi d'iniciació, catequesi fonamental, catequesi permanent o d'aprofundiment.

A més, veiem que les diverses formes de catequesi que sorgeixen a raó de cada criteri també comparteixen terrenys comuns entre elles. Així per exemple, una catequesi de nens/es pot ser una catequesi realitzada en un centre d'esplai esdevenint una catequesi bíblica i d'iniciació a la vegada.

L'orquestra simfònica de la catequesi

Si em permeteu la comparació, amb els seus encerts i els seus límits, veiem que la pluralitat de la catequesi és com una gran orquestra simfònica. En una orquestra simfònica tenim els instruments de corda (violins, violes, violoncels, contrabaixos, arpa), instruments de vent-fusta (flauta travessera, oboès, clarinets, fagots, flautí, contra-fagot, corn anglès); instruments de vent-metall (trompes, trompetes, trombons, tuba) i la percussió (bombo, platerets, gong, timbales, triangle, xilòfon, campanes tubulars, etc.)

Hi ha una varietat d'instruments que cadascú d'ells té les seves característiques pel so que emeten i la seva manera de tocar-lo que els distingeix dels altres. També la pluralitat de la catequesi ens demana conèixer la manera com cadascuna d'aquestes formes es realitza, però sense oblidar allò que totes tenen en comú.

Els elements irrenunciables de la catequesi

Per a destacar els elements que no han de mancar mai a la catequesi crec que ens ajuda recordar què és la catequesi.

No es tracta ara de fer un recorregut dels diferents documents que parlen sobre la catequesi. Els diferents documents del Magisteri de l'Església han anat definint la naturalesa de la catequesi i, al mateix temps, s'ha anat enriquint al llarg dels anys.

Una definició sobre la catequesi que comparteixo amb tots vosaltres és la següent:

«Podem anomenar *catequesi* tota forma de servei eclesial de la Paraula de Déu orientada a fer madurar en la fe cristiana les persones i les comunitats» (E. Alberich).

Aquesta definició breu i precisa crec que conté els elements essencials que ha tenir tota catequesi. Observem com hi trobem els tres aspectes que ens ajuden a clarificar la identitat de la catequesi. (Cal destacar els tres nuclis essencials: la Paraula de Déu, la fe i l'Església.):

1. Acció eclesial

La definició ens diu que la catequesi és "tota forma de servei eclesial". Ens recorda que és l'Església qui realitza la catequesi com un moment o una etapa que forma part de tot el procés evangelitzador. El Directori General per a la Catequesi (DGC) ens recorda que "l'anunci, la transmissió i la vivència de l'Evangelí es porten a terme en el si d'una Església particular o diòcesi" (DGC 217). Per tant, la pluralitat de formes de la catequesi s'insereixen en aquesta dimensió eclesial.

De manera més concreta el DGC quan es refereix al ministeri de la catequesi en l'Església particular i els seus agents, en la seva cinquena part, ens recorda que "la catequesi és una responsabilitat de tota la comunitat cristiana" (DGC, 220) i encara que aquest servei es concreta en unes persones que se senten cridades a esdevenir catequistes també ens cal tenir present que "no és una acció que es pugui portar a terme en la comunitat de manera privada o per iniciativa purament personal. *S'actua en nom de l'Església*, en virtut de la missió confiada per ella." (DGC, 219).

Sens dubte que la referència eclesial més concreta per a la majoria dels que som aquí és la parròquia. Voldria recordar les paraules del Papa Francesc a l'Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium* (EG):

La parròquia no és una estructura caduca; precisament perquè té una gran plasticitat, pot prendre formes molt diverses que requereixen la docilitat i la creativitat missionera del Pastor i de la comunitat. Encara que certament no és l'única institució evangelitzadora, si és capaç de reformar-se i adaptar-se contínuament, continuarà essent «la mateixa Església que viu entre les cases dels seus fills i de les seves filles». Això suposa que realment estigui en contacte amb les llars i amb la vida del poble, i no esdevingui una prolixa estructura separada de la gent o en un grup de selectes que es miren a si mateixos.

La parròquia és presència eclesial al territori, àmbit de l'escolta de la Paraula, del creixement de la vida cristiana, del diàleg, de l'anunci, de la caritat generosa, de l'adoració i la celebració. A través de totes les seves activitats, la parròquia encoratja i forma els seus membres perquè siguin agents d'evangelització. És comunitat de comunitats, santuari on els assedegats beuran per continuar caminant i centre de constant enviament missioner. Però hem de reconèixer que la crida a la revisió i

renovació de les parròquies encara no ha donat suficients fruits amb vista que estiguin encara més a prop de la gent, que siguin àmbits de viva comunió i participació i s'orientin completament a la missió (EG 28).

I en referència als moviments i altres realitats eclesials afirma que:

Les altres institucions eclesials, comunitats de base i petites comunitats, moviments i altres formes d'associació, són una riquesa de l'Església que l'Esperit suscita per evangelitzar tots els ambients i sectors. Moltes vegades aporten un nou fervor evangelitzador i una capacitat de diàleg amb el món que renoven l'Església. Però és molt sa que no perdin el contacte amb aquesta realitat tan rica de la parròquia del lloc, i que s'integrin gustosament en la pastoral orgànica de l'Església particular. Aquesta integració evitarà que es quedin només amb una part de l'Evangelí i de l'Església, o que es converteixin en nòmades sense arrels. (EG 29).

Per això no hi ha catequistes que puguin posar un cartell dient: "S'ofereix catequista per sessions individuals de catequesi, truqueu al número..."

Aquesta dimensió eclesial de la catequesi té unes ressonàncies molt concretes a l'hora de conjugar en el sí de l'Església la pluralitat de formes de catequesi. En primer lloc això no significa que la catequesi hagi d'utilitzar una mateixa metodologia i didàctica. No es tracta de reproduir en contextos i ambients diferents una mateixa manera de portar a terme la catequesi. La dimensió eclesial ens enriqueix amb el seu Magisteri, la Tradició i ens demana mantenir-nos fidels i en comunió amb el que l'Església creu sense que això afecti a la pluralitat de les formes.

La singularitat de cada forma hauria de sentir-se recolzada també per la comunitat cristiana. No hauríem de classificar com "la catequesi que fan els de..." , com la d'un grup a part, sinó la catequesi que l'Església realitza per mitjà de..."

2. Servei a la Paraula de Déu

L'etimologia del terme "catequesi" ens porta el significat de "fer ressonar" la Paraula de Déu. La catequesi és sobretot *ministeri de la Paraula* i per tant servei a l'Evangelí, comunicació del missatge cristià i anunci del Crist.

La Paraula de Déu ha d'estar sempre present en les nostres catequesis per a ser coneguda, reflexionada, meditada, pregada, etc. Altres textos que podem utilitzar a la catequesi ens han d'ajudar a aprofundir més en ella, però no han de substituir-la. És evident que els textos bíblics els presentarem i els explicarem amb més o menys profunditat depenent de les persones que acompanyem (no és el mateix un grup d'adults que participen en una catequesi bíblica que un grup de nens en un cau durant unes hores del dissabte) i també varia pel context en el qual ens trobem (temps de vacances o durant tot el curs a l'escola) però no hi hauria pròpiament catequesi sense aquest eix de la Paraula de Déu.

3. Educació de la fe

La definició sobre la catequesi ens indica que la seva finalitat és “fer madurar en la fe cristiana les persones i les comunitats”. Utilitzar l’expressió “fer madurar” ens està assenyalant que no es tracta únicament de conèixer els continguts de la fe sinó també de la vivència d’aquesta fe.

Qualsevol forma de catequesi ha d’acompanyar a les persones en el seu camí personal i comunitari de fe. A algunes persones ens cal ajudar-les a desvetllar la seva fe que han rebut com un do de Déu però que encara no han descobert ni explicitat.

D’altres persones ens demanen d’aprofundir en la seva fe per anar caminant cap a una maduresa de la seva fe. Cadascú optarà per un camí concret per anar educant la seva fe però sense oblidar els altres camins que estan necessàriament connectats.

Aquí hem de tenir present les tasques o les dimensions de la catequesi. Són com els camins que ens ajuden a conèixer millor tot el terreny. Qui ha recorregut tots els camins és el qui coneix millor aquell terreny. Així també les diverses tasques de la catequesi ens ajuden a assolir el principal objectiu de la catequesi que és posar algú no sols en contacte, sinó en comunió, en intimitat amb Jesucrist. (Cf. DGC 80).

Recordem que el DGC assenyalava sis tasques o dimensions de la catequesi, que corresponen al fet que la fe cristiana demana ser *coneguda, celebrada, viscuda, resada, compartida i anunciada*:

1. *Afavorir el coneixement de la fe*

La primera gran tasca de la catequesi és el coneixement del misteri cristià. La fe té un contingut que convé conèixer. Qui s’ha trobat amb Crist necessita conèixer-lo i també el seu disseny de salvació.

2. *L’educació litúrgica*

És una dimensió essencial de la catequesi, ja que la comunió amb Jesucrist condueix a celebrar la seva presència en els sagraments i particularment en l’Eucaristia. La catequesi ha d’aconseguir una veritable iniciació a l’oració i a la litúrgia.

3. *Formació moral*

La comunió amb Jesucrist implica també caminar en el seu seguiment. Cal iniciar els deixebles en la vida evangèlica.

4. *Ensenyar a pregar*

La comunió amb Jesucrist porta als deixebles a assumir el caràcter orant i contemplatiu que va tenir el Mestre. La catequesi ha estat sempre un lloc privilegiat per iniciar-se en una vida d’oració.

5. *Incorporació a la vida de la comunitat cristiana*

El mateix DGC ens afirma que la vida cristiana en comunitat no s’improvisa i cal educar-la. Per a aquest aprenentatge, l’ensenyament de Jesús sobre la vida comunitària planteja algunes actituds que la catequesi haurà de fomentar: l’esperit de senzillesa i humilitat, la sol·licitud pels més petits, l’atenció preferent pels qui s’han allunyat, la correcció fraterna, el perdó mutu, etc. (Cf. DGC 86).

6. *Iniciació a la missió*

La catequesi està oberta, també, al dinamisme missioner. Es tracta d'acompanyar els deixebles de Jesucrist perquè estiguin presents, com a cristians, en la societat, en la vida professional, cultural i social. També se'ls ha de preparar per cooperar en els diferents serveis eclesials, segons la vocació de cada un. (DGC núm. 86).

Novament torno a l'expressió "fer madurar en la fe cristiana a les persones i les comunitats" perquè inclou un aspecte molt important en tota catequesi: el procés. Tots necessitem o hem requerit un temps per madurar en la nostra fe cristiana. I acompanyar processos comporta no demanar més del que podem demanar en una situació concreta, en una edat determinada, en un temps concret (no podem exigir que en unes colònies d'estiu els nens hagin fet tota la catequesi d'Iniciació a la Vida Cristiana). Això ens demana ser pacients i humils, demanar que les persones responguin a l'acció de l'Esperit Sant en la seva vida. Quan ens referim a les característiques d'una catequesi "orgànica i sistemàtica" també, en el seu rerefons, vol dir que respectem cada etapa del procés de fe de cadascú. Així ho subratlla el número 88 del DGC: "la fe, impulsada per la gràcia divina i cultivada per acció de l'Església, coneix un procés de maduració. La catequesi, al servei d'aquest creixement, és una acció gradual".

Per això ens cal programar també la nostra catequesi de manera orgànica, sistemàtica tot essent fidels a la gran regla d'or de la catequesi: fidelitat al missatge i fidelitat a la persona.

Conclusió

Per acabar, voldria subratllar sobretot l'actitud del "catequista" a més d'aquests tres grans nuclis essencials per a la catequesi (eclesialitat, la Paraula de Déu, la fe i totes les dimensions que aquesta fe comporta).

Realitzem la catequesi en el cau, en els locals parroquials, a l'aire lliure, en temps de vacances, durant el curs escolar, amb metodologies diferents, amb totes les competències que hem anat adquirint, però sobretot, esdevenim catequistes amb el nostre testimoni de fe i amb el desig d'acompanyar, sota l'acció de l'Esperit Sant, els qui ens han estat confiats, pels camins que coneixem o els que descobrirem de nous, per tal de trobar-se amb el Senyor.

*Mn. Antoni Elvira
Delegat de catequesi d'Urgell*